

УДК 551.4 : 092

І.Г. Черваньов

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ПРОФЕСОР АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ КРАСНОВ У СОНМІ ГЕОГРАФІВ-ЗЕМЛЯКІВ ТА В ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ГЕОГРАФІЇ (до 150-річчя від дня народження)

У краєзнавчому аспекті розглянуто внесок у географічну науку вчених – уродженців Харківщини: Є.П. Ковалевського, П.С. Погребняка, Я.С. Едельштейна. Стаття спеціально присвячена професорові А.М. Краснову – засновникові кафедри фізичної географії та антропогеографії Імператорського Харківського університету, фундатору сучасного конструктивного землезнавства і засновникові Батумського ботанічного саду (нині – у Грузії) – відомого в субтропічному поясі.

Ключові слова: конструктивне землезнавство, геоморфологія, природознавство, фітогеографія, Чайні експедиції, Батумський ботанічний сад.

I. Chervanyov

PROFESSOR ANDRIY MYKOLAYOVYCH KRASNOV IN THE PLEAD OF GEOGRAPHERS-COUNTRYMEN AND IN THE HISTORY OF NATIVE GEOGRAPHY (to 150th birthday anniversary)

The contribution to geographic science by E.P. Kovalevsky, P.S. Pogrebnyak, Y.S. Edelshtein - scientists-geographers born in Kharkiv region has been considered in the lore aspect. This paper is specially dedicated to Professor Andriy Krasnov, the founder of Physical Geography and Anthropogeography Department at Imperial Kharkiv University, the founder of modern Constructive Physical Geography and the Batumi Botanical Garden (now – in Georgia) – known in the subtropical zone.

Keywords: Constructive Physical Geography, Geomorphology, Natural Science, Phytogeography, the Tea expeditions, Batumi Botanical Garden.

И.Г. Черваньов

ПРОФЕСОР АНДРЕЙ НИКОЛАЕВИЧ КРАСНОВ В СОНМЕ ГЕОГРАФОВ-ЗЕМЛЯКОВ И В ИСТОРИИ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ГЕОГРАФИИ (к 150-летию со дня рождения)

В краеведческом аспекте рассмотрен вклад в географическую науку учёных – уроженцев Харьковщины: Е.П. Ковалевского, П.С. Погребняка, Я.С. Эдельштейна. Статья специально посвящена профессору А.Н. Краснову – основателю кафедры физической географии и антропогеографии Императорского Харьковского университета, фундатору современного конструктивного земледования и основателю Батумского ботанического сада (ныне – в Грузии) – известного в субтропическом поясе.

Ключевые слова: конструктивное земледование, геоморфология, естествознание, фитогеография, Чайные экспедиции, Батумский ботанический сад.

Вступ. У краєзнавчій роботі часто-густо виникає потреба в іменах, які уславили рідний край. На Харківщині є ціла низка постатей видатних людей – політичні діячі, дипломати, Герої Радянського Союзу і Герої України, знатні працівники народного господарства та космонавти. Натомість, географів-краєзнавцю варто краще знати своїх колег, які уславили вітчизняну науку та досі відомі далеко за межами України і Росії. Це сприятиме, принаймні, виконанню двох задач: краєзнавчої та професійно-географічної.

Харківщина дала Вітчизні декількох видатних географів світового рівня, яких варто тут згадати, зважаючи на аудиторію цієї конференції.

Мега статті: подати відомості про вчених, які народились на Харківщині, та стисло висвітлити їхні основні наукові здобутки й організаційний внесок у розвиток Вітчизни; основну увагу приділити професорові Харківського університету А.М. Краснову, від якого розпочалася Харківська університетська географічна школа.

Виклад основного матеріалу. Академік Єгор Петрович Ковалевський народився 1809 р., невдовзі після заснування Харківського університету, в селі Ярошівка, нині Дергачівського району Харківської

області. Ковалевський був відомим мандрівником, письменником, дипломатом, членом-кореспондентом (з 1856) і почесним членом (з 1857 р.) Петербурзької Академії наук. У 1828 р. закінчив Харківський університет. З 1829 р. працював на золотопромислових заводах Алтаю та Уралу. У 1837 р. вже як досвідчений фахівець вивчав природні багатства Чорногорії. У 1839-1840 рр. мандрував у Середній Азії. Протягом 1847-1848 рр. Є.П. Ковалевський здійснював географічні і геологічні дослідження у Північно-Східній Африці, зокрема в Єгипті (для організації там золотовидобувних промислів). Одним із перших визначив географічне положення витоків Білого Нілу та дослідив його верхів'я.

Академік Петро Степанович Погребняк народився у 1890 р. в селищі Волохів Яр Балаклійського району Харківської області. Це – видатний природознавець, лісовод, ґрунтознавець, геоботанік, ландшафтознавець, академік АН УРСР. Закінчив Ново-Олександрівський інститут сільського і лісового господарства (м. Харків), працював професором ґрунтознавства Брянського лісотехнічного інституту, завідував кафедрою лісівництва та ґрунтознавства Київського лісотехнічного інституту, кафедрами ґрунтознавства та фізичної географії в

Київському університеті, кафедрою ґрунтознавства Житомирського сільськогосподарського інституту (1960-1961 рр.). У 1945-1946 – головний вчений секретар Академії наук та голова Ради по вивченню продуктивних сил України, в 1967-1976 рр. – завідуючий відділом фізичної географії Сектора географії АН УРСР. Був організатором Інституту лісу АН УРСР, на посаді директора якого працював упродовж 10 років. Під його керівництвом широкого розвитку набули дослідження з лісівництва, екології рослин, лісової типології, лісового ґрунтознавства, фізіології живлення деревних і чагарникових рослин, мікробіології лісових ґрунтів, лісової гідрології.

Професор Яків Самійлович **Едельштейн** – видатний російський і радянський геоморфолог, географ, геолог рангу академіка Обручева. Народився у селищі Балаклія (1869 р.). Закінчив у Харкові гімназію із золотою медаллю, у 1895 р. – Харківський університет. Ще в студентські роки розпочав серйозні польові дослідження – його магістерську роботу було видано у вигляді монографії. За дослідження Примор'я, Далекого Сходу, Маньчжурії Я.С. Едельштейн був відзначений Золотою медаллю Імператорського Російського географічного товариства; за дослідження Середньої Азії – премією імені М.М. Пржевальського. З 1907 р. і практично до кінця життя він проводив дослідження переважно в Сибіру.

Едельштейн перебував віце-президентом і головним ученим секретарем Російського Географічного товариства (1930-1938), а в останні роки життя – членом Президії товариства. Автор першого курсу геоморфології російською мовою та ряду підручників, серед яких «Основи геоморфології» (1-е вид. – 1938, 2-е вид. – 1947 р.) та ін. Я.С. Едельштейн був головним редактором двохтомного «Большого Советского Атласа Мира» (1937 р.) – досі неперевершеного енциклопедичного видання. За видатні заслуги у розвитку вітчизняної геології та географії професора Я.С. Едельштейна було відзначено рідкісним на той час званням Заслуженого діяча науки і техніки РРФСР.

Цікава деталь. У 2006 р. ім'ям Я.С. Едельштейна названий Геоклуб при дитячому розвиваючому центрі Кін-Топ у Дюссельдорфі (ФРН). Клуб проводить геологічні й географічні дослідження у долині Рейну та в Рурському басейні. Матеріали досліджень клубу (з 2008 р.) публікуються на сторінках Вікіпедії. Чи є у Балаклії будь-яка пам'ятка про видатного земляка?

Професор Андрій Миколайович Краснов

Останнім часом триває певне «змагання» імен та постатей: хто є першим серед географів на Українській науковій ниві? З певних міркувань і з «легкої руки» нашого відомого колеги професора Львівського університету Олега Івановича Шаблія, це місце останнім часом надається академіку УАН С.Л. Рудницькому [1], якого за його беззаперечні заслуги на ниві Українського землезнання слід дійсно вважати провідником географії України. Що ж до особистості фундатора становлення географії в Україні, то буде виглядати справедливим, якщо я назву в такій якості професора Харківського університету Андрія Миколайовича Краснова, і, сподіваюсь, що не помилюсь. Наступні рядки

будуть присвячені цьому видатному вченому. До певної міри, це римейк більш давньої моєї статті [2] – надто короткої й однобічно-землезнавчої.

А.М. Краснов, що народився у Петербурзі (1862 р.), свідоме життя розпочав у Харкові. Навчався спочатку у 2-й зразковій Харківській гімназії, де потоваришував – і на все життя – з майбутнім академіком В.І. Вернадським [3]. Надалі вони разом навчалися у Санкт-Петербурзькому університеті, де їх учителем і науковим наставником був широко відомий Василь Васильович Докучаєв, а також низка провідних російських науковців: А.М. Бекетов, І.В. Мушкетов та ін. Особливу ж роль у становленні молодих науковців відігравав В.В. Докучаєв. На той час під його керівництвом у Петербурзькому університеті тривала творча робота в галузі вивчення ґрунтів і оцінювання земель та відбувалося становлення генетичного ґрунтознавства – нового, докучаєвського бачення ґрунту як природно-історичного тіла на основі дослідження живої природи в тісному зв'язку з історією Землі. Це новітнє розуміння загальновідомого феномену визначило уклад наукових пошуків і Краснова, і Вернадського, якому вони залишилися вірними на протязі усього подальшого життя, досліджуючи різні предметні галузі науки про Землю.

Зі студентської лави наукова ботанічна робота А.М. Краснова була значною мірою охоплена впливом В.В. Докучаєва. Незабаром він узяв участь у його земських експедиціях в Нижньгородську (1883 р. – за дорученням Земельного комітету), а пізніше – в Полтавську губернії. Потім він разом з видатним геологом І.В. Мушкетовим досліджував Прикаспійську напівпустелю; у 1883 р. – вже самостійно вивчав рослинність Алтаю, і частина збору алтайських рослин А.М. Краснова (375 аркушів) досі зберігається у Гербарії імені І.П. Бородіна Санкт-Петербурзької лісотехнічної академії.

Спілкування, а згодом і листування з В.І. Вернадським суттєво вплинули, на наше переконання, на наукові погляди обох молодих науковців. Вернадський був за фахом геологом-мінералогом, а Краснов навчався фітогеографії, і вони взаємно збагачували один одного своєрідним предметним баченням загального дослідницького об'єкта, який на той час ще не мав усталеної назви. В.І. Вернадський сформулював основи вчення про біосферу і розпочав розмірковувати про ноосферу, не припиняючи конкретно-наукової діяльності як геохімік, радіохімік, мінералог, а згодом і біогеохімік. А.М. Краснов же, про якого йде мова, зосередився на пізнанні екологічних умов існування й розвитку ґрунтів та рослинності в середовищі певних ландшафтів. Цій проблемі було присвячено його студентську наукову роботу «Про походження чорноземів» (1884), удостоєної Золотої медалі; комплексні дослідження Ногайських степів; докторська дисертація «Трав'яні степи Північної півкулі» (1896 р.). Він уперше здійснив вивчення у природі певних фізіологічних властивостей деяких рослин (перш за все, евкаліптів) і запровадив унікальну їх здатність висмоктувати воду з перезволоженого ґрунту для фітомеліорації земель заболоченої Колхиди. У такий спосіб – можна сказати, переважно науковою думкою – Краснов

забезпечив швидке осушення земель Колхіди, болота якої були місцем відбування каторжних робіт, бо процес інженерної меліорації «з лопатою» міг бути безкінечним.

Зважаючи на дефіцит і дорожнечу в Росії китайського чаю, А.М. Краснов вдався до географічної інтродукції культур чаю та цитрусових в Аджарії (Батумський край Росії), докорінно перетворивши «згібле місце» у процвітаючий край.

Але раніше за це, у 1889 р. А.М. Краснов, отримавши посаду екстраординарного професора Харківського університету, розпочав створення кафедри фізичної географії та антропогеографії – першої в Росії. Свою науково-педагогічну діяльність він розпочав з упровадження до навчального плану Харківського університету курсу «Загальне землезнавство» (російською – «Общее землеведение»), основи якого раніше, у вигляді книжки «Cosmos» розробив славетний німецький географ Олександр фон Гумбольдт і реалізував його однокашник, теж професор Берлінського університету, Карл Ріттер у курсі «Die Erdkunde» в середині XIX ст.

Курс загального землезнавства А.М. Краснов читав у Харківському університеті та Ветеринарному інституті протягом майже двох десятиріч. Йому належить перший вітчизняний навчальний посібник з цього курсу – «Основи землезнавства» (1895-1898 рр.). Розпочинаючи викладацьку роботу з нового курсу (що досі не викладався у Росії), він так визначав свою задачу в листі до В.І. Вернадського: «Задача лектора – связать выводы астрономии, астрофизики, геологии, которые касаются земного шара, вывести из них как следствие современные климаты, распределение явлений динамической геологии, грунтов, растений, животных и человеческих племён».

Як науковець А.М. Краснов, спеціалізуючись у географії рослин, пов'язав її з класифікацією кліматів Кеплена, здійснив на цьому підґрунті районування земної кулі за типами рослинності, дотримуючись зонально-географічного принципу. Він виділив десять зон і п'ять ландшафтних областей; у кожному з виділених районів представив комплексну характеристику впливу природи на рослинність. Зони рослинності А.М. Красновим досить ґрунтовно були описані за кілька років до формулювання В.В. Докучаєвим закону світової зональності. Характеристика ландшафтів, якої дотримувался А.М. Краснов, була визначена починаючи з процесу вивітрювання і ґрунтоутворення через рельєф і клімат та аж до рослинного і тваринного світу та культурних ландшафтів (тобто за схемою, яка стала робочою лише у другій половині XX ст.).

Зіставлення думок і висловлювань А.М. Краснова з міркуваннями його видатних попередників О. Гумбольдта і К. Ріттера свідчить, що вони були в цілому одностайними. «География – это наука, которая изучает современное состояние земной поверхности. Она стремится найти причинную связь между формами и явлениями, объединение которых предопределяет непохожесть разных частей этой поверхности, исследует их характер, распределение и влияние на жизнь, и культуру человека ... Она изучает закономерность в объе-

динении тех элементов, которые входят в область исследования перечисленных нами наук, и влияние этих объединений на человека», – так писав А.М. Краснов в одному з листів до В.І. Вернадського, збагачуючи думки своїх іменитих попередників.

Значною була громадська діяльність Краснова. У Харкові він, поряд з викладацькою і науковою роботою, провадив велику культурологічну роботу. А.М. Краснов був відомий у колі інтересів науково-популярних курсів для робітників, де він читав цікаві публічні лекції. Брав діяльну участь у місцевій пресі, писав статті освітньо-культурного спрямування.

Ще у 1890, тобто наступного року після повернення до Харкова, він організував у Харківському університеті географічний кабінет і студентський географічний гурток; згодом при міському музеї створив географічний відділ, а дещо пізніше, у 1906 р., організував при Харківському ветеринарному інституті ботаніко-географічний сад, який став прототипом Батумського ботанічного саду. Я особисто пам'ятаю, що біля сучасного Палацу дитячої творчості в саду Шевченка ще 40-50 років тому були екзотичні дерева з колекції Краснова, що збереглися попри буремні роки революції та Великої Вітчизняної війни.

Прагнучи поєднати навчання з польовим досвідом, А.М. Краснов з 1890 р. розпочав дальні практики зі студентами на Кавказ, з перегиним Головного Кавказького хребта різними перевалами (у наступному році відвідав навіть Ленкорань), чим започаткував уперше в Росії комплексні географічні практики-екскурсії, що досі відіграють чільну роль у формуванні географічного світогляду та набутті навичок польової дослідницької роботи професійного географа. Восени того ж року відвідав Північну Америку, перетнувши її від Нью-Йорка до штату Юта, і повернувся через Нью-Мехіко.

Наступні два роки А.М. Краснов присвятив вивченню природних умов Харківської Полтавської губерній. У 1891 р. здійснював екскурсії цими губерніями, а також південно-східним Кавказом.

Навесні 1892 р. на власні кошти – досить скромні – ще зовсім молодий професор відправився в експедицію навколо берегів Азії, відвідавши Сахалін, Японію, Китай, Яву, Індію, Цейлон. Частина його дорожніх нотаток, до речі, дуже образних і науково виважених, надрукована відносно недавно у монографії, що присвячена Н.І. Вавілову та А.М. Краснову [4]. З численних своїх подорожей по різних частинах Росії Краснов привозив гербарії, що містили чимало нових форм і зберігалися частково в Санкт-Петербурзькому університеті, почасти в Імператорському ботанічному саду.

У 1895 р. професор А.М. Краснов був відраджений Міністерством двору до експедиції в центральну Індію, на Цейлон, до Японії та Китаю для вивчення на місці культури чаю з метою акліматизації й подальшого його розведення на плантаціях у Батумській області (завдяки цьому через два десятиліття чай став вживатися як «народний» напій). Отже, саме А.М. Краснов захопився думкою забезпечити Росію власним чаєм. Усього ж він здійснив три Чайні експедиції у Південно-Східну Азію, вивчив культуру чаю і завіз до Аджарії його в сіянцях (а разом з чаєм – декілька

інших субтропічних культур: цитрусових, бамбука, хурми, що надалі (протягом 70 років Радянської влади) склали основу тривалого добробуту Західної Грузії, де, за його правильними оцінками, ґрунтово-кліматичні умови були сприятливі для субтропічного землеробства). Протягом півтора десятиліть він ретельно працював над інтродукцією субтропічних культур.

У 1912 р. внаслідок прогресуючої важкої хвороби всього лише 50-річний А.М. Краснов вийшов у відставку. Натомість, в усвідомленні близької смерті, він з нестримною енергією вщент використав залишок життя на здійснення своєї завітної ідеї: створення в Росії великого ботанічного саду субтропічної природи, який би віддзеркалював субтропіки всього світу. Він заснував і очолював на посаді директора Батумський ботанічний сад на Зеленому Мисі (найкращий після Батавії – Яви, що знаходиться в екваторіальному поясі), надавши його експозиціям ландшафтно-географічної структури (що, в свою чергу, вимагало спеціальних спостережень і оцінок).

Як і засновник нашого Університету Василь Назарович Каразін, що помер у забутті на посаді бібліотекаря Наукової бібліотеки (без жалування), Андрій Миколайович Краснов теж помер у забутті (у свої 52 роки!). Про це В.І. Вернадський писав: «Краснов умер давно больной, среди работы, в самый разгар организации им уже большего дела, в связи с садом и похоронен там же на выбранном им месте, про которое он писал: *«Сделайте от*

моей могилы просеку, чтобы мне видна была Чаква с окружающими её снеговыми горами, кусочками моря; я там впервые начал работу; там тоже осталась частичка моего я ...». Смерть его прошла почти незамеченной в широких кругах русского общества» [5]. Але заповітне побажання було здійснене: могила Краснова знаходиться на тому місці, що його заповідав учений, і є предметом шанування не лише для грузинських географів, а й для всіх відвідувачів прекрасного Батумського ботанічного саду Академії наук Грузії.

Завершуючи цей короткий огляд, хочу зазначити, маючи для цього вагомі підстави, що наш предтеча у географії професор Імператорського Харківського університету Андрій Миколайович Краснов, як і його видатний учитель В.В. Докучаєв, були першими землезнавцями, які реально втілили важливу частину своїх знань у практичну діяльність, створивши *конструктивне землезнавство* – гордість вітчизняної географії.

Висновки. Харківщині є ким пишатися, але «на місцях» не вистачає знань про видатних людей Науки. Географи серед них не пасуть задніх, уславивши в Світі і свій край, і вітчизняну науку. Ми мусимо це пам'ятати та на прикладах попередників формувати позитивне бачення і своєї малої батьківщини, і вітчизняної Географії.

**Рецензент – кандидат географічних наук,
професор О.О. Жемеров**

Література:

1. Шаблій О. Академік Степан Рудницький. – Львів, 1999. – 223 с.
2. Черванёв И. А.Н. Краснов: [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: http://geography.in.ua/readarticle.php?article_id=1
3. В.И. Вернадский и Крым: люди, места, события ... / Н.В. Багров, В.Г. Ена, В.В. Лавров и др. – К.: Лыбидь, 2004. – 312 с.
4. Вавилов Н.И., Краснов А.Н. Пять континентов. Под тропиками Азии. – М.: Мысль, 1987. – 348 с.
5. В.И. Вернадский. Памяти А.Н. Краснова (1862-1914) // Природа. – 1916. – № 10.

Основні наукові праці професора А.М. Краснова (за Вікіпедією):

1. Опыт истории развития флоры южной части Восточного Тянь-Шаня: Магистерская диссертация // Зап. Рус. геогр. о-ва. – 1888. – Т. 19. – С. 1-413.
2. Рельеф, растительность и почвы Харьковской губернии. – Харьков, 1893.
3. Из поездки на Дальний Восток Азии: Заметки о растительности Явы, Японии и Сахалина // Землеведение. – 1894. – Т. 1, кн. 2. – С. 59-88. Т. 1, кн. 3. – С. 7-30.
4. Травяные степи Северного полушария // Изв. Об-ва любителей естествознания, антропологии и этнографии. – 1894. – В. 7. – Т. 81: Труды географ. отделения. – С. 1-294.
5. Под тропиками // Книжки недели. – СПб, 1894. – Январь – март – апрель – май.
6. Черты тропической растительности Зондского архипелага по наблюдениям на острове Ява // Зап. Харьков. ун-та. – 1894. – Т. 1.
7. Из путевых впечатлений под тропиками // Ист. вестник. – 1895. – В. 1.
8. Русские тропики // Ист. вестник. – 1895. – В. 2.
9. Основы земледения. - Харьков: Тип. Зильберберга, 1895. – 164 с.
Вып. 1 : История картографии, форма Земли, распределение суши и её строение.
Вып. 2 : Атмосфера, её действие на сушу и море, климаты суши и явления на море, ею создаваемые. – Тип. А. Дарре, 1895. – 138 с.
Вып. 3 : Формы поверхности суши и деятели, их создаваемые. – Тип. А. Дарре, 1897. – 232 с.
Вып. 4, ч. 1 : География растений. Законы распределения растений и описание растительности земного шара. – Тип. А. Дарре, 1899. – 499 с.
10. По островам Дальнего Востока: Путевые очерки. – СПб, 1895.
11. Чайные округа субтропических областей Азии. Культурно-географические очерки Дальнего Востока. – СПб, 1897-1898.
12. Из колыбели цивилизации. Письма из кругосветного путешествия. – СПб, 1898.

13. Курс земледения. - СПб: Тип. Тренке и Фюсно, 1909. – XVI. – 989 с.
14. История русской флоры // Естествознание и география. – 1909. – Т. 14. – С. 20-32.
15. Начатки третичной флоры юга России // Тр. Об-ва испытателей природы при Императорском Харьковском университете. – Харьков: Тип. «Печатник», 1910 (1911). – Т. XLIV. – С. 148-253.
16. Южная Колхида. – Петроград: Изд. П.П. Сойкина, 1915. – 40 с. – (Знание для всех). – С 36 репродукциями и картой Южного Кавказа.
17. Под тропиками Азии. – М.: Гос. изд-во геогр. лит., 1956. – 262 с.
18. У подножия Гималаев: Индо-Гангская равнина; Деканское плоскогорье // Хрестоматия по физической географии зарубежных стран. – М., 1960.

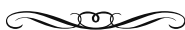
Література про А.М. Краснова:

1. Вернадский В.И. Из прошлого. Профессор Андрей Николаевич Краснов. – Харьков, 1916.
2. Вернадский В.И. Памяти А.Н. Краснова (1862-1914) // Природа: журн. – 1916. – № 10.
3. Профессор Андрей Николаевич Краснов (1862-1914): Сб. / Под ред. прив.-доц. Харьков. ун-та В.И. Талиева. – Харьков, 1916. – 224 с. – В сб. портреты и виды, статьи о Краснове как учёном и общественном деятеле, воспоминания о нём, указатель его статей, несколько писем Краснова и пять его статей.
4. Мильков Ф.И. А.Н. Краснов – географ и путешественник. – М., 1955.
5. Бейлин И.Г., Парнес В.А. Андрей Николаевич Краснов. – М., 1968.
6. Парнес В.А. На аллее Батумского ботанического сада. – Батуми: Сабчота Аджара, 1982.
7. Стебаев И.В. Ученики В.В. Докучаева – А.Н. Краснов и В.И. Вернадский: генезис нового научного мировоззрения // Классическое естествознание и современная наука / Под ред. С.С. Митрофановой. – Новосибирск: НГУ, 1991. – С. 13-28.

УДК 528.9 + 911.6(477)

О.Є. Афанасьєв

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ДОСВІД РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ЗА ПРИНЦИПАМИ ГЕОГРАФІЧНОГО ЦЕНТРИЗМУ

Викладено методологічні принципи, підходи до проблематики регіоналізації території України на засадах пошукового (концептуального) географічного центризму. Запропоновано виділення дев'яти географічних країв-регіонів за ознакою їх розташування відносно сторін світу, географічного центру території України. Визначено метричні характеристики виділених географічних країв, охарактеризовані основні їх особливості з позицій теорії географічного центризму.

Ключові слова: географічний центризм, географічні краї, географічні регіони України, регіони за географічними сторонами світу.

O. Afanasiev

SOME EXPERIENCE IN REGIONALIZATION OF THE TERRITORY OF UKRAINE ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF GEOGRAPHICAL CENTRISM

Methodological principles and approaches to the problem of regionalization of Ukraine's territory based on research (conceptual) geographical centrism have been described. Allocation of nine geographic regions according to their location relative to the sides of the world and the geographical centre of Ukraine have been proposed. Metric characteristics of the selected geographic territories have been determined, their main features have been characterized from the viewpoint of the theory of geographical centrism.

Keywords: theory of geographical centrism, geographical regions (areas) of Ukraine, geographical regions according to their location relative to the sides of the world.

O.E. Afanasiev

ОПЫТ РЕГИОНАЛИЗАЦИИ ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ НА ОСНОВЕ ПРИНЦИПОВ ГЕОГРАФИЧЕСКОГО ЦЕНТРИЗМА

Изложены методологические принципы, подходы к проблематике регионализации территории Украины на основе поискового (концептуального) географического центризма. Предложено выделение девяти географических краев-регионов по признаку их расположения относительно сторон света, географического центра территории Украины. Определены метрические характеристики выделенных географических краев, охарактеризованы основные их особенности с позиций теории географического центризма.

Ключевые слова: географический центризм, географические края, географические регионы Украины, регионы по географическим сторонам света.